

Reactie op het wetsvoorstel Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind

Versie 3 september 2018

Inleiding

Gemeenten zijn nu vaak niet op de hoogte als de rechter wordt verzocht om schuldenbewind in te stellen. Terwijl ze wél verantwoordelijk zijn voor de juiste ondersteuning van mensen die schulden hebben. Om dit op te lossen, krijgen gemeenten een adviesrecht als er schuldenbewind wordt aangevraagd.

Dit staat in het wetsvoorstel 'Adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind' waarop via internetconsultatie kan worden gereageerd. Een verzoek tot het instellen van beschermingsbewind kan in geval van verkwisting of van problematische schulden worden aangevraagd bij de rechtbank (door de betrokkene of direct belanghebbenden). In het geval van een aanvraag in verband met problematische schulden zal, volgens dit wetsvoorstel, de gemeente straks adviesrecht krijgen. Bij het instellen van beschermingsbewind door de rechtbank worden de kosten bewindvoering voor inwoners met een minimum inkomen, via Stroomopwaarts voldaan vanuit de bijzondere bijstand.

De maatregel vloeit voort uit het regeerakkoord en maakt deel uit van de Brede Schuldenaanpak van het kabinet¹. Doel is om mensen met schulden beter te helpen en het aantal mensen met problematische schulden terug te dringen.

In het Regionaal bestuurlijk overleg van 29 augustus 2018 is door de bestuurders verzocht om namens de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam, samen met het participatiebedrijf Stroomopwaarts, te komen tot een gezamenlijke reactie op dit wetsvoorstel.

Verwachte effecten van de regeling voor de doelgroepen

Het wetsvoorstel beoogt gemeenten in staat te stellen hun regierol bij schuldhulpverlening beter te vervullen. Daarnaast biedt het wetsvoorstel de rechter de mogelijkheid om alternatieve vormen van ondersteuning af te wegen bij de beoordeling van het verzoek tot instelling van een schuldenbewind.

Experiment Tilburg

In Tilburg wordt sinds maart geëxperimenteerd met een adviesrecht voor de gemeente wanneer het instellen van schuldenbewind wordt overwogen. De reden is omdat de gemeentelijke uitgaven voor bewindvoering tussen 2010 en 2017 meer dan verviervoudigd zijn. Om die kosten te drukken en vaker een lichter toereikend middel in te zetten, sprak de gemeente Tilburg met de rechtbank af dat cliënten vóór een aanvraag voor schuldenbewind langs de gemeentelijke afdeling schuldhulpverlening zouden gaan. Daarop stuurt de gemeente een adviesbrief naar de rechtbank.

Voorlopig resultaat: het aantal aanvragen tijdens de eerste maanden van het experiment is meer dan gehalveerd ten opzichte van het aantal aanvragen dat op basis van cijfers over 2017 werd verwacht.

---

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/05/23/kamerbrief-brede-schuldenaanpak>

Reactie op het wetsvoorstel

Landelijk

Landelijke partners als Divosa, NVVK (= de branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren) en de VNG vragen al langere tijd aandacht voor de kwaliteit en kosten van beschermingsbewind. De VNG heeft eind juni 2018 een verzoek van de ministeries van SZW en J&V gekregen tot het geven van een bestuurlijke reactie op het concept wetsvoorstel adviesrecht.

De acties vanuit de VNG:

- De inzet voor de bestuurlijke reactie zullen zij uitgebreid ambtelijk en bestuurlijk met gemeenten bespreken.
- In september of oktober zullen ze de bestuurlijke reactie agenderen in de VNG-commissie Participatie, Schuldhulpverlening en Integratie en in de VNG-commissie Financiën.
- En vervolgens de ministeries van SZW en J&V van hun bestuurlijke reactie voorzien.

Regionaal MVS

De MVS-raden hebben hun zorgen geuit over de forse kostenstijging inzake bewindvoering. Naar aanleiding van de jaarstukken 2016 van Stroomopwaarts hebben de MVS-raden Stroomopwaarts verzocht passende maatregelen te nemen. In de 5de begrotingswijziging 2018 lezen wij dat Stroomopwaarts op het onderdeel bewindvoering Armoedebeleid een overschrijding van 970K voor de MVS-regio voorziet.

Monitoring

De gemeenteraden wensen meer grip te krijgen op de kosten die voor (schulden)bewind worden gemaakt, maar ook een meer (in)zicht in de instroom.

Hiervoor is belang meer inzicht te krijgen in de kenmerken van de klant, de kandidaat-bewindvoerder en de instanties die mensen verwijzen naar bewindvoering.

We beseffen ons hierbij dat voor een groep mensen, met een goede bewindvoerder, schuldenbewind wel degelijk (tijdelijk) de beste oplossing kan zijn. Maar we zien dat mensen nu (te) snel onder bewind worden geplaatst, terwijl dit een verstrekkende maatregel is. Gemeenten kunnen hier, in samenwerking met maatschappelijke partners, een aanbod tegenover zetten, waardoor mensen meer eigen verantwoordelijkheid behouden. Ook periodiek overleg met bewindvoerder en de rechtbank is hierbij noodzakelijk.

Gemeenten kunnen de rechtbank inzicht verschaffen in de alternatieven (per individu), waarna deze kunnen worden meegenomen in de besluitvorming van de rechtbank.

Kantekeningen bij het voorstel

Onduidelijk in het wetsvoorstel:

Vanuit JZ is geconstateerd dat het wetsvoorstel niet duidelijk naar voren komt of een aanvraag bewindvoering ook moet worden gezien als een aanvraag schuldhulpverlening². Deze suggestie wordt wel gewekt, maar staat niet duidelijk beschreven in het wetsvoorstel.

Naar onze mening moet een adviesaanvraag bij de gemeente niet gezien worden als aanvraag voor een schuldhulpverleningstraject, dit zou ondubbelzinnig in het wetsvoorstel opgenomen moeten worden.

Reactietermijn

In het wetsvoorstel wordt gesproken over een reactietermijn van 4 weken (en in spoedgevallen van 3 dagen). Wij zijn van mening dat dit in veel gevallen haalbaar moet zijn, maar dat hierop in bijzondere situaties wel uitstel gegeven moet kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan complexe gevallen of situaties waarbij de cliënt bij de gemeente / uitvoeringsorganisatie nog niet bekend is.

Aanpassing op het wetsvoorstel

In het huidige wetsvoorstel wordt uitgegaan dat de betrokkene een aanvraag voor het instellen van schuldenbewind indient bij de rechtbank. De rechtbank vraagt de gemeente om advies (waarop de gemeente wel of niet kan reageren), waarna de rechter een besluit op de aanvraag neemt.

Wij zijn van mening dat het voorstel aangescherpt kan worden, waarmee meer recht gedaan wordt aan de regierol van gemeenten. In dat geval dient een betrokkene een aanvraag in voor het instellen van schuldenbewind bij de rechtbank. Hierbij geeft de betrokkene aan wat hij zelf al heeft gedaan ten aanzien van het "oplossen" van de schulden. Wanneer blijkt dat er nog geen contact met de gemeente (of gemeentelijke uitvoeringsinstantie, zoals het Wijkteam of schuldhulpverlening) is geweest, zou de rechtbank de betrokkene moeten verwijzen naar de gemeente voor een 'voorliggende voorziening'; tenzij er een goede reden is waarom dit niet mogelijk is voor de betrokkene. De rechtbank zou dan een redelijke termijn kunnen meegeven waarbinnen de gemeente moet aangeven welke instrumenten er zouden kunnen worden ingezet.

Hierbij moet uiteraard rekening gehouden worden met de kwetsbaarheid van de verzoeker c.q. schuldenaar. In de praktijk, en uit onderzoek, blijkt dat schulden een groot beslag op mensen leggen en zij hierdoor vaak niet in staat zijn om adequaat te handelen.

In een groot aantal van de gevallen waarin bewind wordt ingesteld, is sprake van multi-problematiek. Om te toetsen in hoeverre een verzoeker "leerbaar" is, kan een 'leerbaarheidstoets' ingezet worden. Mocht blijken dat iemand niet leerbaar is, kan bewindvoering het meest passende middel zijn.

Kortom, in dit geval is het van belang om goede samenwerkingsafspraken te maken tussen de rechtbank, gemeente, Stroomopwaarts en maatschappelijke partners.

Op grond van het bovenstaande is het voorstel om de volgende reactie als MVS gemeenten en Stroomopwaarts te geven op het wetsvoorstel.

---

² Zie onder de 'toelichting op het wetsvoorstel' met name p. 20/21 onder het kopje 'het advies'

Reactie vanuit de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam en Stroomopwaarts MVS op het wetvoorstel "Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind"

Het adviesrecht biedt een mooie kans om als gemeente voorafgaand aan een uitspraak tot de maatregel beschermingsbewind, samen met de betrokkene, te kijken of een ander aanbod zoals budgetbeheer met begeleiding passender is. Het is een mooie stap tot meer samenwerking tussen de kantonrechter, bewindvoerders, gemeenten en maatschappelijke partners om te zorgen dat de burger het aanbod kan krijgen dat nodig is. Tevens krijgen gemeenten meer zicht op de kwaliteit van bewindvoerders.

Wel willen we aandacht vragen voor de volgende punten:

Toereikend Budget

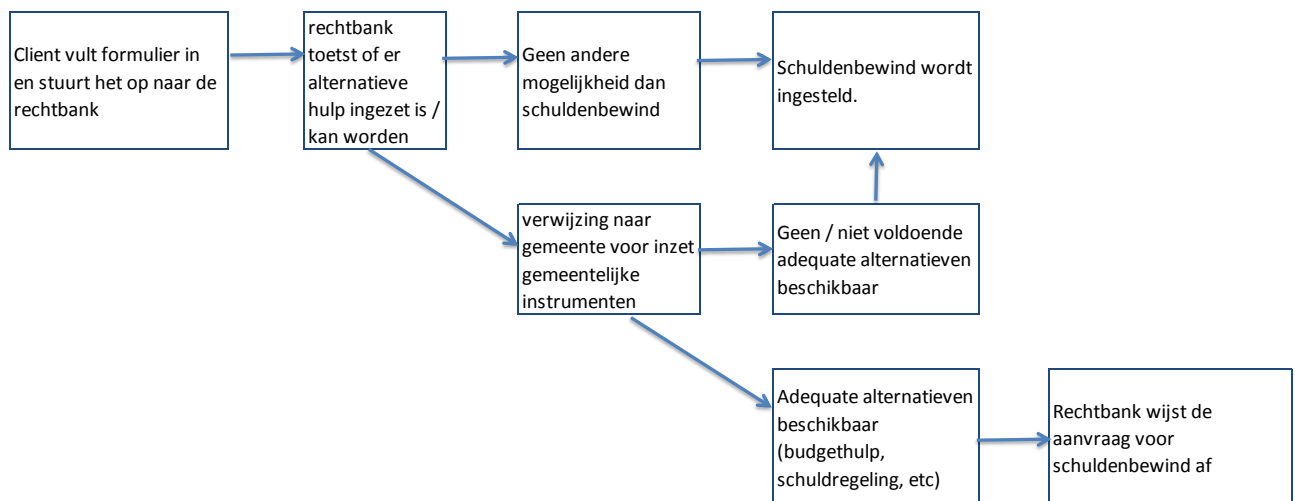
Een budget voor beschermingsbewind vanuit het Rijk is wenselijk om de aanpak te vertalen naar de praktijk.

Aandacht voor stappen die voor aanvraag instellen schuldenbewind zijn genomen

Naar ons idee zou een betrokkene bij de aanvraag voor schuldenbewind bij de rechtbank moeten aangeven wat hij/zij zelf al heeft gedaan ten aanzien van het 'oplossen' van de financiële problemen. Wanneer blijkt dat er nog geen contact met de gemeente (of gemeentelijke uitvoeringsinstantie) is geweest, zou de rechtbank de betrokkene moeten verwijzen naar de gemeente voor een 'voorliggende voorziening'; tenzij er een goede reden is waarom dit niet mogelijk is voor de betrokkene. Als eerder ingezette instrumenten niet voldoende bleken te zijn, is het instelling van schuldenbewind een logische stap.

Wanneer de betrokkene nog geen gebruik heeft gemaakt van "voorliggende voorzieningen, zou de rechtbank een redelijke termijn kunnen meegeven waarbinnen de gemeente moet aangeven welke instrumenten er kunnen worden ingezet. Als er een goede reden is om geen schuldhulpverlening in te zetten, dan kan de rechtbank de afweging maken om meteen schuldenbewind in te stellen.

In schema stellen we het volgende proces voor:

Monitoring

Voor gemeenten is het belangrijk meer “grip” te krijgen op het schuldenbewind. In dit kader is periodiek overleg tussen gemeenten (gemeentelijke organisaties), bewindvoerders en de rechtbank noodzakelijk. Hierbij zouden gemeenten in ieder geval inzicht moeten krijgen in de volgende gegevens van mensen waarbij schuldenbewind is ingesteld:

- Kenmerken van de cliënt
- Kandidaat bewindvoerders
- Verwijzende instanties

Onduidelijk in het wetsvoorstel:

In het wetsvoorstel staat niet duidelijk of een aanvraag bewindvoering ook moet worden gezien als een aanvraag schuldhulpverlening. Deze suggestie wordt wel gewekt, maar staat niet duidelijk beschreven in het wetsvoorstel.

Naar onze mening moet een adviesaanvraag bij de gemeente niet gezien worden als aanvraag voor een schuldhulpverleningstraject, dit zijn gescheiden trajecten. Dit zou ondubbelzinnig in het wetsvoorstel opgenomen moeten worden.

Reactietermijn

In het wetsvoorstel wordt gesproken over een reactietermijn van 4 weken (en in spoedgevallen van 3 dagen). Wij zijn van mening dat dit in veel gevallen haalbaar moet zijn; maar dat hierop in bijzondere situaties wel uitstel gegeven moet kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan complexe gevallen of situaties waarbij de cliënt bij de gemeente / uitvoeringsorganisatie nog niet bekend is.

Het instellen van schuldenbewind is een sluitstuk en niet het begin.